

5. Pesten

" Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen"

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

5.1 Plagen of pesten

In het basisonderwijs blijkt pesten veel vaker voor te komen dan de meeste van ons denken. Pesten komt op helaas op iedere school voor, ook bij ons. Uit onderzoek blijkt dat de gevolgen voor het slachtoffer nu en in de toekomst zeer ingrijpend kunnen zijn. Wordt de pester niet gecorrigeerd dan kan dat leiden tot onaangepast / asociaal gedrag op latere leeftijd. Het is daarom van het grootste belang dat pestgedrag niet wordt getolereerd.

"Plagen, ach dat doet ieder kind wel eens. Ieder kind wordt wel eens gepest, dat hoort er nu eenmaal bij." Plagen is niet hetzelfde als pesten. Een plagerijtje is op een gelijkwaardige manier elkaar voor gek zetten.

Pesten gebeurt systematisch en er is sprake van een ongelijke machtsverdeling. Het slachtoffer loopt fysieke en/of psychische schade op en kan niet meer voor zichzelf opkomen. Bij plagen is er in tegenstelling tot pesten sprake van een gelijke machtsverhouding. Plagen kan zelfs goed zijn voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. Door plagen leren kinderen voor zichzelf opkomen. Maar pesten is gemeen en ontoelaatbaar.

Het verschijnsel 'pesten' wordt dus gekenmerkt door drie criteria:

- Het is agressief gedrag of opzettelijk 'kwaad doen'.
- Het vindt herhaaldelijk en gedurende enige tijd plaats.
- Er is sprake van ongelijke krachtsverhouding tussen pestkop en slachtoffer.

5.1.1 Signalen van pesterijen

- altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven
- beledigen
- opmerkingen maken over kleding
- isoleren
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van het slachtoffer gaan
- bezittingen afpakken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

5.2 Aanpak pestgedrag

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding, eventueel via de "pest-brievenbus" , maakt van pestgedrag worden de volgende stappen ondernomen. Deze stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen.

Stap 1 De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het

recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat. De leerkracht stelt directie, ib-er en vertrouwenspersoon op de hoogte.

Stap 2 De leerkracht, directie of ib 'er, heeft een gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen. De eerste week wordt er dagelijks kort geëvalueerd. De leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Stap 3 In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt er teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden.

Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat, zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 4 Na één week een gesprek door de leerkracht, directie of ib 'er met pester en gepeste. De leerkracht schat in wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk. Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan.

Leerkracht overlegt met vertrouwenspersoon en eventueel ib'er en directie. Er wordt een plan opgesteld voor de komende twee weken.

Stap 5 Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan vertrouwenspersonen. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen.

Zo niet: nieuw handlingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

Eventueel kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

Stap 6 Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren.

Dit gesprek wordt geleid door een directielid of intern begeleider. De leerkracht(en) van de groep zijn hierbij aanwezig. Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er kan gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

5.2.1 Aandachtspunten

- Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in Parnassys.
- Het voorval wordt ook direct gemeld aan het team en richting overblijfouders. Alle leerkrachten en overblijfouders die met de kinderen te maken hebben en surveilleren op het plein moeten goed observeren, dus is het noodzakelijk iedereen in te lichten.
- Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.
- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden ingeschakeld ;
- Er kunnen zich situaties voordoen, waarin van het protocol moet worden afgeweken, omdat de situatie daar om vraagt.

5.3 Alle betrokkenen bij een pest-incident

5.3.1 De leraar

Leerkrachten hebben een sleutelrol in de aanpak van het pesten. Zij zijn de eerst verantwoordelijken voor de aanpak van het pesten. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren worden ondersteund door de intern begeleider, directie en/of de vertrouwenspersonen die als het nodig is, ook buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaat. Belangrijk is dat de leerkracht alle signalen en meldingen serieus neemt en direct in gesprek gaat met alle partijen. Lukt dit niet, dan schakelt de leerkracht directie of intern begeleider in.

De leerkracht is verantwoordelijk voor de verslaglegging van het probleem in het OP: als er concrete afspraken gemaakt worden, wordt dit vermeld in het actieplan onderwijs bij betreffende leerlingen.

5.3.2 Hulp aan de pester

Er wordt uiteraard met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de oorzaak) om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om de pester even de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst van het pestgedrag.

Begeleiding van de pester

- Praten; zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling, buitengesloten voelen)
- Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- Excuses aan laten bieden
- In laten zien welke sterke (leuke) kanten de gepeste heeft
- Pesten is verboden in en om de school: wij houden ons aan deze regel; straffen als het kind wel pest – belonen als kind zich aan de regels houdt
- Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding'
- Contact tussen ouders en school; elkaar informeren en overleggen. Inleven in het kind; wat is de oorzaak van het pesten?

5.3.3 Hulp aan het gepeste kind

Uiteraard moet ook hulp aan het slachtoffer worden geboden. Kinderen die voortdurend worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. De meeste kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Een enkel gepest kind gaat zelf uitdagen.

Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan ook weer afgeleerd worden.

In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, of zelfverdediging goede interventies. Daarnaast moet worden gesproken met het kind om hem/haar te begeleiden.

Begeleiding van de gepeste leerling

- Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten
- Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.
- Zoeken en oefenen van een andere reactie, bijvoorbeeld je niet afzonderen
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossing het kind zelf wil
- Sterke kanten van de leerling benadrukken

- Praten met de ouders van de gepeste leerling en de ouders van de pester(s)

5.3.4 Hulp aan de zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als de leerkracht met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.

5.3.5 Hulp aan de ouders

School en gezin halen voordeel uit een goede samenwerking en communicatie. Dit neemt niet weg dat iedere partij moet waken voor haar eigen grenzen. Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling dat ouders naar school komen om eigenhandig een probleem voor hun kind op te lossen. De inbreng van de ouders blijft beperkt tot het aanreiken van informatie, tot het geven van suggesties en tot het ondersteunen van de aanpak van school.

Adviezen voor ouders die betrokken zijn bij een pestincident

Ouders van het gepeste kind:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans een pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een sport
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind h) Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van school staat

Aandachtspunten

In het geval van digitaal pesten kan het zinvol zijn stap 6, van het aanpak pestgedrag, in te zetten.

5.3.6 Digitaal pesten

Sociale media is een onlosmakelijk onderdeel van de huidige samenleving en leefomgeving van ons, onze leerlingen en hun ouders. Wij vinden het belangrijk om het gebruik van sociale media, en alle voordelen en nadelen hiervan, bespreekbaar te maken met de kinderen.

5.3.6.1 Verantwoord gedrag digitale middelen en sociale media

Wij willen dat onze leerlingen leren in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor zichzelf en anderen. Het gebruik van het internet, e-mail en mobiele telefoons als informatie- en communicatiemiddel is een faciliteit die leerlingen onder de knie moeten krijgen. Deze middelen zijn een afspiegeling van de maatschappij: net als in de maatschappij moeten leerlingen leren wat goed is en wat niet goed is, wat kan en wat niet kan. Leerlingen worden daarom gewezen op omgangsvormen en het gebruik van deze informatie- en communicatiemiddelen.

- Gebruik internet alleen voor je schoolwerk, voor een opdracht.
- Spreek van tevoren met je leerkracht af wat je op internet wilt gaan doen.
- Je mag alleen gebruik maken van het internet, e-mail of social media na toestemming en in aanwezigheid van de leerkracht. .
- Op social media mag je bij toestemming informatie zetten. Maar let op: dit mag geen persoonlijke of geheime informatie zijn en ook niet iets zijn waarmee je iemand anders pest, kwetst, bedreigt, zwart maakt of op een andere manier beschadigt (Cyberpesten). Je draagt hierin een grote verantwoordelijkheid! Bedenk dat de school maatregelen zal nemen en dat kwetsende informatie op social media heel lang kan blijven staan.
- Geluidsoptnamen, filmpjes of foto's op social media plaatsen is niet toegestaan, behalve als de leerkracht er heel nadrukkelijk toestemming voor heeft gegeven.
- Je mag alleen printen wat echt noodzakelijk is en alleen met toestemming van de leerkracht.
- Download geen programma's of bestanden, behalve als het echt noodzakelijk is en de leerkracht het goed vindt.
- Gebruik geen website waarvoor je moet inloggen, behalve als de leerkracht het ermee eens is. Geef nooit persoonlijke informatie door op internet, zoals namen, adressen en telefoonnummers, e-mailadres, wachtwoorden en pincodes zonder toestemming van de leerkracht. Het beste is om de gegevens van de school te gebruiken.
- Iedereen zorgt ervoor dat alle persoonlijke informatie zoals nicknames, e-mailadressen, inlognamen en wachtwoorden verwijderd worden als wordt gestopt met werken op de computer.
- Vertel het je leerkracht meteen als je informatie tegenkomt waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat dat niet hoort. Houd je je aan de afspraken, dan is het niet jouw schuld dat je zulke informatie tegenkomt. Vertel het de leerkracht ook als er minder leuke dingen gebeuren op internet, bijvoorbeeld als iemand wordt gepest.
- Verstuur of lok nooit mailtjes uit die niets met school te maken hebben.
- Verstuur of beantwoord nooit e-mails waarbij je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat er dingen in staan die niet horen.
- Verstuur bij e-mail berichten nooit foto's van jezelf of van anderen zonder toestemming van je leerkracht.

5.3.6.2 Afspraken mobiele telefoons op school

Mobiele telefoons mogen wel meegenomen worden naar school, maar dienen bij de start van de dag ingeleverd te worden bij de leerkracht.

5.3.6.3 Tips voor ouders over social media

1. Praat met je kind over wat hij online doet en met wie hij praat en toon interesse als je kind iets wil vertellen of laten zien. Zorg dat je op de hoogte bent van de favoriete TV programma's en websites van je kinderen.
2. Surf regelmatig samen met je kind over het internet. Neem de tijd om te zien wat je kind op het internet doet, waar zijn interesses liggen en leer zelf ook werken met de programma's die je kind gebruikt.
3. Maak duidelijke afspraken met je kind over het internetgebruik zoals hoe lang hij achter de computer mag zitten
4. Help je kind een nickname of e-mailadres te kiezen waaruit geen persoonlijke informatie kan worden afgeleid. Voorkom uiteraard vooral suggestieve namen zoals 'lovelygirl'.
5. Bespreek met je kind dat hij geen persoonlijke gegevens aan onbekenden mag geven (adres, telefoonnummer, bankrekeningnummer, etc.).

6. Maak je kind duidelijk dat de virtuele wereld een schijnwereld is. Wat je ziet op de computer kan een verzinsel zijn.
7. Bekijk zo nu en dan de historie van de browser. Hier kun je zien waar je kind naar heeft gekeken. Instrueer tieners dat de historie niet gewist mag worden.
8. Zorg dat er een goede virusscanner op je pc staat en ververs regelmatig de bijbehorende database van bekende virussen. Vraag je kinderen het je te melden als de pc 'raar' doet.
9. Schakel bij steeds terugkerende dreigmail de school in.
10. Praat ook eens met andere ouders over dit onderwerp om te kijken hoe zij hiermee omgaan.
11. Geef het goede voorbeeld
12. Praat met je kind!